

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Veroniky Juříčkové, soudce Filipa Dienstbiera a soudkyně Jiřiny Chmelové v právní věci žalobkyně: **X. Y.**, zastoupená JUDr. Petrem Hromkem, Ph.D., advokátem, sídlem Vinohradská 34/30, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, sídlem Vyšehradská 424/16, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 7. 2023, č. j. MSP-18/2023-ODSK-OTC/27, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 4. 2024, č. j. 8 A 116/2023-61,

t a k t o :

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 4. 2024, č. j. 8 A 116/2023-61, **se ruší.**
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 7. 2023, č. j. MSP-18/2023-ODSK-OTC/27, **se** ve výroku **II ruší** a věc **se** v tomto rozsahu **vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení o žalobě a kasační stížnosti ve výši 20 570 Kč, a to do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně JUDr. Petra Hromka, Ph.D., advokáta.
- IV. Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

[1] Rozhodnutím označeným v záhlaví tohoto rozsudku žalovaný přiznal žalobkyni jako oběti trestného činu peněžitou pomoc dle § 24 odst. 1 písm. a), § 24 odst. 2 a § 28 odst. 1 písm. a) a odst. 2 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) ve výši 16 049,94 Kč (výrok I), ve zbytku žádost co do částky 297 342 Kč zamítl (výrok II). V žádosti žalobkyně žádala o poskytnutí peněžité pomoci v celkové výši 313 391,94 Kč, skládající se z částky 200 000 Kč představující bolestné a ztížení společenského uplatnění v souvislosti s ublížením na fyzickém zdraví, částky 89 342 Kč jako odškodnění za ztížení společenského uplatnění spojeného s ublížením na psychickém zdraví a částky 24 049,94 Kč coby nákladů na léčení vynaložených v souvislosti s trestným činem. K žádosti žalobkyně připojila mj. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 9. 2022, č. j. 3 T 7/2022-2654, a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 12. 2022, č. j. 7 To 82/2022-2773.

[2] Žalovaný posuzoval nárok žalobkyně dle znění zákona o obětech trestných činů účinného ode dne 28. 6. 2022, kdy nabyl účinnosti zákon č. 130/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „novelizací zákon“). Žalovaný vycházel z toho, že po účinnosti novelizačního zákona byla z právní úpravy vypuštěna možnost dovozovaná dřívější judikaturou Nejvyššího správního soudu, aby obětem trestné činnosti byla poskytována rovněž peněžita pomoc v souvislosti s nemajetkovou újmou, jejíž náhradu žalobkyni v daném případě rovněž přiznal soud v trestním řízení. Protože žalobkyně podala žádost o poskytnutí peněžité pomoci dne 1. 2. 2023, tedy až po účinnosti novelizačního zákona, postupoval žalovaný podle novelizované právní úpravy a část nároku na peněžitou pomoc odvozovanou od nemajetkové újmy, kterou žalobkyně prokazovala trestními rozsudky, vyhodnotil jako neoprávněnou.

[3] Žalobkyně se proti zamítavému výroku II rozhodnutí žalovaného bránila žalobou, kterou Městský soud v Praze rozsudkem označeným v záhlaví zamítl. Nepřisvědčil námítce, že žalovaný porušil zákaz retroaktivity tím, že aplikoval novou právní úpravu (zákon o obětech trestných činů ve znění účinném od 28. 6. 2022) na právní vztah, který vznikl mezi žalobkyní a státem ještě za účinnosti dřívějšího znění zákona, a sice v době, kdy se stala obětí trestného činu, resp. kdy jí vznikla újma na zdraví. Městský soud se přidržel závěrů vyslovených v jiném svém rozsudku vydaném v obdobné věci (rozsudek ze dne 25. 5. 2023, č. j. 6 A 7/2023-24), dle kterých žalovaný správně aplikoval nové znění zákona o obětech trestných činů, neboť rozhodující právní úpravou bylo znění účinné v době vydání správního rozhodnutí, resp. v době podání žádosti, nikoli okamžik, kdy se žalobkyně dozvěděla o újmě na zdraví způsobené jí trestným činem. Dle městského soudu je nepravá retroaktivita obecným znakem působení právního řádu. Pokud ji tedy zákonodárce nechce uplatnit, musí užít intertemporální právní normu (přechodné ustanovení). Vzhledem k tomu, že novelizační zákon žádné přechodné ustanovení neobsahoval, městský soud uzavřel, že žalovaný nemohl dřívější znění zákona aplikovat.

II. Kasační stížnost

[4] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) podala proti rozsudku městského soudu kasační stížnost. Dle jejího názoru nemůže napadený rozsudek obstát, neboť je založen na

pokračování

nesprávných závěrech jiného rozsudku městského soudu č. j. 6 A 7/2023-24, který byl zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 6. 2024, č. j. 8 As 122/2023-28, a sice z důvodu nepřipustné retroaktivní aplikace novelizovaného znění zákona, jak shodně v podané žalobě argumentovala též stěžovatelka. S ohledem na závěry vyslovené v rozsudku č. j. 8 As 122/2023-28 je dle stěžovatelky nyní postaveno najisto, že žalovaný i městský soud měli aplikovat zákon o obětech trestných činů ve znění účinném do 27. 6. 2022, dle kterého by uplatněné nároky byly posouzeny ve stěžovatelčin prospěch. Napadený rozsudek stěžovatelka označila rovněž za nepřezkoumatelný, neboť se nevypořádal s jejími zásadními námitkami, které byly pro rozhodnutí věci klíčové.

[5] Žalovaný práva vyjádřit se ke kasační stížnosti nevyužil.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[6] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že je důvodná.

[7] Nejvyšší správní soud nejprve uvádí, že neshledal důvodnou námitku nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Povinnost soudu řádně odůvodnit své rozhodnutí nelze pojímat natolik široce, že by bylo třeba vždy vyslovit podrobnou odpověď na každý dílčí argument účastníka řízení (např. nálezy Ústavního soudu ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. IV. ÚS 201/04, N 3/36 SbNU 19, či ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. I. ÚS 116/05, N 108/41 SbNU 349). Dle závěrů Ústavního soudu „*není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná*“ (nález ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, N 26/52 SbNU 247). Podobně k obsahu odůvodnění vydaných rozhodnutí přistupuje též judikatura Nejvyššího správního soudu (např. rozsudky ze dne 22. 2. 2017, č. j. 6 Afs 27/2017-39, ze dne 10. 10. 2017, č. j. 7 Azs 217/2017-20, ze dne 29. 3. 2013, č. j. 8 Afs 41/2012-50, nebo ze dne 6. 6. 2013, č. j. 1 Afs 44/2013-30). Postačuje, je-li možné názor soudu na určitou otázku (či námitku) seznat z kontextu odůvodnění. Tak tomu bylo i v nyní posuzovaném případě. Městský soud dostatečně odůvodnil (byť s odkazem na jiný svůj rozsudek) závěr, proč dle jeho názoru ve věci mělo být aplikováno novelizované znění zákona. Těmto důvodům stěžovatelka v kasační stížnosti oponovala. Napadený rozsudek není nepřezkoumatelností zatížen, a Nejvyšší správní soud proto mohl přikročit k posouzení věci samé v rozsahu zbývajících kasačních námitek.

[8] Mezi účastníky řízení je veden spor o to, které znění zákona o obětech trestných činů, resp. jeho konkrétních (dále citovaných) ustanovení, mělo být aplikováno na daný případ, a sice zda znění původní (účinné do 27. 6. 2022), anebo znění novelizované (účinné od 28. 6. 2022). Je nesporné, že stěžovatelka je obětí s nárokem na peněžitou pomoc dle zákona o obětech trestných činů, neboť jí *bylo v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví* [§ 24 odst. 1 písm. a) zákona].

[9] Podle § 28 odst. 1 písm. a) zákona ve znění účinném do 27. 6. 2022 platilo, že *peněžitá pomoc se poskytne na žádost oběti uvedené v § 24 odst. 1 písm. a) v paušální částce 10 000 Kč nebo ve výši, která představuje obětí prokázanou ztrátu na výdělku a prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody již obdržela; peněžitá pomoc nesmí přesáhnout ve svém součtu částku 200 000 Kč.*

[10] Podle § 28 odst. 2 zákona ve znění účinném do 27. 6. 2022 *jestliže o náhradě škody nebo nemajetkové újmy bylo již rozhodnuto pravomocným rozsudkem, je výše způsobené škody nebo nemajetkové újmy zjištěná v rozsudku závazná pro stanovení peněžité pomoci v rozsahu, v jakém již bylo o náhradě škody nebo nemajetkové újmy rozhodnuto.*

[11] S ohledem na znění § 28 odst. 2 zákona, v němž je opakovaně užito rovněž pojmu *nemajetková újma*, Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 29. 1. 2019, č. j. 9 As 423/2018-29, č. 3857/2019 Sb. NSS, dovodil, že je nutné oba odstavce § 28 vykládat ve vzájemné souvislosti tak, aby nebyl § 28 odst. 2 zákona zcela vyprázdněn (bod 12). V citovaném rozsudku Nejvyšší správní soud zdůraznil, že „§ 28 odst. 2 zákona výslovně počítá s možností, že v rámci peněžité pomoci podle odstavce 1 bude poskytnuta i pomoc odpovídající nemajetkové újmě, o níž bylo rozhodnuto pravomocným rozsudkem“ (bod 13).

[12] Ačkoli se citovaný rozsudek č. j. 9 As 423/2018-29 zabýval situací oběti, které byla v důsledku trestného činu způsobena *těžká újma na zdraví* [§ 24 odst. 1 písm. b) zákona], a tedy na ni z tohoto důvodu dopadal § 28 odst. 1 písm. b) zákona, s ohledem na obdobnou konstrukci § 28 odst. 1 písm. a) a písm. b) dopadají jeho závěry i na nyní souzenou věc, neboť stěžovatelka je obětí, jíž bylo v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví [§ 24 odst. 1 písm. a) a § 28 odst. 1 písm. a) zákona]. Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku uzavřel, že „oběť má tři možnosti. Buď prokáže pouze tolik, že je obětí trestného činu a byla jí způsobena těžká újma na zdraví, a bude jí přiznána peněžitá pomoc v paušální částce 50 000 Kč. Nebo navíc ještě doloží prokázanou ztrátu na výdělku či prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které z titulu náhrady škody již obdržela, a obdrží peněžitou pomoc v této prokázané výši až do částky 200 000 Kč. Nebo konečně doloží, že pravomocným rozsudkem již bylo rozhodnuto o náhradě škody nebo nemajetkové újmy, a obdrží peněžitou pomoc v této pravomocně přiznané výši až do částky 200 000 Kč“ (bod 15; pozn.: zvýraznění podtržením nyní doplnil Nejvyšší správní soud). Z citovaného rozsudku tedy vyplývá, že podle právní úpravy ve znění účinném do 27. 6. 2022 existoval právní nárok oběti trestného činu na peněžitou pomoc nejen v souvislosti se škodou v podobě ztráty na výdělku či nákladů spojených s léčením, ale i v souvislosti s jinou škodou nebo nemajetkovou újmu, pokud její náhradu přiznal pravomocným rozsudkem trestní soud.

[13] Zákonodárce následně novelizačním zákonem změnil text § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů tak, že vyloučil možnost nárokovat peněžitou pomoc v souvislosti s jakoukoliv možnou majetkovou škodou či nemajetkovou újmu. O novelizované znění zákona žalovaný opřel i vyloučení stěžovatelčina nároku na peněžitou pomoc i v nyní souzené věci.

[14] Nejvyšší správní soud ovšem v nedávném rozsudku ze dne 24. 6. 2024, č. j. 8 As 122/2023-28, posuzoval případ žadatelky, která byla obětí trestného činu spáchaného na ní před účinností novelizačního zákona, avšak o peněžitou pomoc požádala žalovaného až po jeho účinnosti. Nejvyšší správní soud v této souvislosti upozornil na § 30 odst. 2 zákona (ve znění účinném do 27. 6. 2022), podle kterého *žádost o poskytnutí peněžité pomoci lze podat u ministerstva nejpozději do 2 let ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, nejpozději však do 5 let od spáchání trestného činu, jinak právo zaniká*. Z uvedeného soud dovodil, že „*právním základem pro poskytnutí peněžité pomoci je ve skutečnosti ustanovení § 30 odst. 2 tohoto zákona, které jako relevantní právní skutečnost stanoví vědomost oběti o škodě či újmě způsobené trestným činem*“ (bod 14). „*Tímto*

pokračování

okamžikem jí také vznikl nárok na náhradu škody a újmy až do výše příslušných finančních limitů“ (bod 16). S odkazem na výše citovaný závěr, že § 28 odst. 1 a odst. 2 (ve znění do 27. 6. 2022) umožňovaly odvozovat výši peněžité pomoci i od jiné škody či nemajetkové újmy než ušlého výdělku či nákladů léčení, dovodil Nejvyšší správní soud, že „ustanovení § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů mělo i částečný hmotněprávní charakter“ (bod 15 citovaného rozsudku). Bez výslovné úpravy v přechodných ustanoveních novelizačního zákona tedy „není možné hmotněprávní ustanovení nové právní úpravy zpětně aplikovat na již existující právní vztahy, neboť by se jednalo o nepřipustnou retroaktivitu“ (bod 15 tamtéž).

[15] Od uvedených závěrů Nejvyšší správní soud neshledal důvod se odchýlit ani v nyní souzené věci, která je (jak správně upozornila stěžovatelka) shodná s případem posuzovaným ve výše citovaném rozsudku č. j. 8 As 122/2023-28, kterým byl zrušen rozsudek městského soudu č. j. 6 A 7/2023-24, o který se opíral i nyní napadený rozsudek městského soudu. Z rozhodnutí žalovaného v této souvislosti vyplývá, že stěžovatelka byla napadena a bylo jí ublíženo v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví dne 25. 6. 2021, hospitalizace trvala po dobu 22 dnů. O újmu způsobenou trestným činem se tedy jako oběť dozvěděla v době před nabytím účinnosti novelizačního zákona a již v té době, jak vyplývá z citované judikatury, vznikl nárok na peněžitou pomoc státu (§ 30 odst. 2 zákona), a to až do výše zákonného limitu 200 000 Kč dle prokázané výše jí způsobené újmy [§ 28 odst. 1 písm. a) a odst. 2 zákona]. Skutečnost, že stěžovatelka tento nárok uplatnila dne 1. 2. 2023, tj. po nabytí účinnosti novelizačního zákona, není pro posouzení případu rozhodující, jak mylně dovodil žalovaný i městský soud. Rozhodující je ve světle citované judikatury výhradně okamžik, kdy se stěžovatelka o újmu způsobenou trestným činem dozvěděla. Aplikace novelizovaného znění § 28 zákona na souzený případ žalovaným i městským soudem proto v daném případě představovala nepřipustnou přímou retroaktivitu v neprospěch stěžovatelky, a z tohoto důvodu nemohou napadený rozsudek městského soudu ani rozhodnutí žalovaného obstát.

IV. Závěr a náklady řízení

[16] Nejvyšší správní soud tak podle § 110 odst. 1 s. ř. s. napadený rozsudek městského soudu zrušil. Věc však nevrátil městskému soudu k dalšímu řízení, neboť podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. přistoupil ke zrušení rozhodnutí žalovaného, a to v rozsahu zamítavého výroku II, který žalobkyně (stěžovatelka) napadla žalobou. Věc tedy vrátil v tomto rozsahu k dalšímu řízení žalovanému, neboť městský soud by s ohledem na výše uvedené závěry neměl jinou možnost než tak sám učinit. V dalším řízení bude žalovaný podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku.

[17] Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským soudem. Podle § 60 odst. 1 s. ř. s., aplikovaného na základě § 120 s. ř. s., má úspěšný stěžovatel právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl.

[18] Žalobkyně (stěžovatelka) byla v řízení před městským soudem a v řízení před Nejvyšším správním soudem zastoupena advokátem. V řízení o žalobě učinil zástupce dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování

právních služeb (advokátní tarif), čtyři úkony právní služby: převzetí a příprava zastoupení, sepsání žaloby, sepsání repliky k vyjádření žalovaného a účast na jednání před soudem [§ 11 odst. 1 písm. a), d) a g) advokátního tarifu]. V řízení o kasační stížnosti učinil zástupce jeden úkon právní služby: sepsání kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Celkem tedy zástupce stěžovatelky učinil pět úkonů právní služby s nárokem na odměnu ve výši 3 100 Kč [§ 7 bodu 5 a § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu]. Podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu je třeba k odměně za každý úkon připočítat 300 Kč jako náhradu hotových výdajů. Protože je zástupce společníkem právnické osoby vykonávající advokátní činnost a plátcem daně z přidané hodnoty je tato společnost, zvyšuje se odměna o částku odpovídající této dani. Celková náhrada nákladů řízení čítající odměnu za zastupování a náhradu hotových výdajů (včetně DPH) tak představuje částku 20 570 Kč. K jejímu uhrazení byla žalovanému stanovena přiměřená lhůta jednoho měsíce.

[19] Žalovaný neměl ve věci samé úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. listopadu 2024

Mgr. Ing. Veronika Juříčková
předsedkyně senátu